

USTAVNA KOMISIJA

18. seja

12.12.1990

Predsednik FRANC BUČAR: Predlagal bi, da danes opravimo vendarle neko vsebinsko delo. Ne bomo se odločali o nobeni stvari, ker tudi treba ni, gre pa za to, da mi zdaj izvedemo razpravo o tkz. lokalni samoupravi, ki je itak temelj in jedro današnje razprave.

O zapisnikih ne bi odločali, ker nismo sklepčni, razprava o ustavitvi ali podaljšanju javne razprave tudi ne bomo zdaj odločali, zlasti, ker predlogi in sugestije še vedno prihajajo in jih še kar naprej zbiramo. Bi pa se pogovorili o problemu lokalne samouprave. O tem je prišlo cca 350 pripomb, kar pomeni, da je stvar zadela v precejšen interes. Ne bi se pa mogel strinjati, da je ta interes pokazal posebno visoko znanje in razumevanje o problemu lokalne samouprave. No, to je moje osebno mnenje. Ali bi mogoče sekretar komisije lahko v kratkem povedal, v čem je bistvo vseh teh pripomb, ker ne bomo vseh 350 obravnavali, ampak gre za to, kaj je bistvo teh pripomb, nakaj se te pripombe nanašajo.

JERNEJ ROVSEK: Dobili ste izpisek iz pregleda približno polovice pripomb, ki je prispela, približno takšna polovica jebila obdelana. Tu so pripombe obdelane kot splošne pripombe in pripombe k posameznim členom tega poglavja, to so člani od 135 do 140. Zelo težko je zdaj iz tega pregleda narediti kakšno statistiko, ker variant ni. Rekel bi, da je največ različnih mnenj okrog vmesnega organa med občino in republiko in iz tega pregleda se vidi, da so

mnenja deljena. .Ponekod se zavzemajo za takšen vmesni člen, ponekod pa so proti takšnemu vmesnemu členu. Kot rečeno, pa je težko dati eno kratko oceno tega gradiva.

Predsednik FRANC BUCAR: Kaj je zdaj bistvo. Kot sem razumel se pripombe nanašajo naeni strani na to, da se uvaja prevelika centralizacija, da je zanemarjena lokalna samouprava, vrsto pripomb gre v tej smeri, da je treba v Ustavi bolj podrobneje urediti vprašanje lokalne samouprave, tretja vrsta pripomb bi bila, da je treba tudi o krajevni skupnosti kaj reči, skratka, mnogi se nanašajo tudi na to, da je treba z Ustavo predpisati določene okvire itn. Skratka, gre za to, da se lokalna samouprava bolj jasno precizira v Ustavi, na drugi strani razmeji bolj jasno lokalno samoupravo do državne uprave, tretji sklop je to, v kolikor naj se državna uprava in javna samouprava povezujeta in četrti sklop, mogoče je v tem, da se govori tudi o vprašanju regionalizacije. Ta osnovna vprašanja sem jaz nekako zasledil iz teh pripomb, če jih zdaj zelo skrženo zreduciram.

Moram reči, da je v teh pripombah zelo veliko nerazumevanja. Prvič, Ustava ne bo in ne sme podrobneje urejati lokalno samoupravo, ker je že to kot tradicija ..... Lokalna samouprava je samouprava, torej pomeni, da jo urejajo lokalni organi, lokalne oblasti samostojno in same in ustava ne sme in ne more predpisovati notranje in sploh ..... v te lokalne samouprave. Lahko jo samo prizna samoupravo, pove, da je lokalna samouprava v svojem okviru v bistvu suverena, da je samouprava popolnoma ločena od državne uprave, da sta dva popolnoma, ne samo različna nivoja, gre za substancialno za dve različni stvari

Predsednik dr. FRANCE BUČAR: o notranji ureditvi lokalne samouprave, tako, da .....institucionalni ravni kot na delitvi samouprave navzdol, to se pravi do krajevne skupnosti ali navzgor do regionalnih povezav nima ustava pravice nič govoriti, ker to je vprašanje, če govorimo o samoupravi, potem je to vprašanje lokalne samouprave, ki te stvari samostojno ureja. Recimo pogledajte zlasti vprašanje institucionalizacije regionalne koncepta. Zdaj smo za ali proti, ampak mislim, da ustava tega ne bi smela predpisovati, ker s tem, če ustava to predpisuje, že negira samoupravo, ker jim predpisuje nekaj, kar je njihova samostojnost. Zato imajo pravico, če hočejo regionalno povezavo iz.....je to vprašanje dogovora samih lokalnih skupnosti. Kar je tukaj pravzaprav zakon povedal, je v tem, da ...institucionalizira občino kot tisto enoto, ki jo smatra kot temeljno za lokalno samoupravo, da ne predpisuje drugačnih oblik samouprave, ...se bo smatralo to kot svoja temeljna enota, da pove, da je občina v tem okviru samostojna, da se tudi obseg samouprave sicer določa z zakonom, ampak na podlagi referendumu, odločitve volje krajanov, ki sami določijo obseg, se pravi s tem pravzaprav tudi zakonu narekujejo pogoj.

Druga stvar je, da izvajamo tukaj takoimenovano funkcionalno samoupravo, ki seveda pri nas še ni razvita ....in smo v takoimenovanih samoupravnih skupnostih imeli zametek, ki pa se je seveda izrodil v popolnoma drugo smer.

Potem je drugo vprašanje, da se samouprava samostojno financira, če je samostojna, ima tudi pravico, da se samostojno financira.

Naslednje vprašanje, ki pa je tukaj po mojem mnenju, tu moram pogledati, kateri člen je, 138. člen, tu je pa ena napaka, eno protislovje, ki smo ga vgradili v samo besedilo ustave. Ta pravi občina se financira z lastnimi dohodki, ker republika lahko iz svojih sredstev prispeva za financiranje potreb občine, jasno, toda republika je dolžna v skladu z zakonom zagotavljati dodatna sredstva tistim občinam, ki zaradi manjše gospodarske razvitosti ne morejo istvarjati zadosti sredstev za opravljanje svojih nalog. Če smo mi dali pravico, da se občina samostojno organizira, ne moremo potem hkrati zavezovati republike, da mora financirati, ker potem se lahko to drobi na neskončno majhne občine, če nimamo denarja, saj republika je bila dolžna dati, tu je kot tradicija. To je edino, kar jaz vidim tu noter nedoslednost, drugače pa, ja prosim, samo mislim, ker tu vidim, da je resnično. Še to, potem kar se tiče očitka centralizacije. Pri lokalni samoupravi ni nobenega problema centralizacije, ker tu enostavno gre za dve popolnoma različni in specifični stvari. Delokrog države je eno, kako bo država organizirala svoje posle, to je druga stvar, je njena stvar, ne vprašanje lokalne samouprave. Namreč ker pri nas, vsaj to je moja domneva, se verjetno meša to vprašanje, češ da je ob sedanji komuni, ker pravzaprav prevladuje državno-pravni vidik. Seveda to vprašanje je potem nujno, vezano seveda s čisto konkretnimi zvezami in interesi itd. Posebno vprašanje, ki pa je predmet razprave in pri čemer se lahko pride do drugačnega stališča, ki je tu v osnutku, namreč je pa to ali organi lokalne samouprave opravljajo tudi po pooblastilu različne državne posle. To je koncept, ki je sprejet

v nemški, predvsem pa francoski pravni ureditvi, nikakor pa ne v anglosaški in nordijski. Mi smo se pravzaprav odločili za ta čisti koncept, pri čemer pa nismo izključili možnosti, da se

drugače pa je država in samoupravnost popolnoma ločeni identiteti in je lokalna samouprava bistveno starejša kot država. Lokalna samouprava je obstajala že takrat ko o državi ni bilo še ne duha ne sluha. To so osnovna izhodišča, ki so tukaj notri zakopana. Torej odvarjam razpravo oz. prosim za nadaljevanje razprave.

Gre za to, da bi to diskusijo imeli prav za to, ne da se o tem odločimo ampak da te pojme razčistimo in da pridemo na jasno o teh pomembnih stvareh, zlasti ker je glede na reakcijo v javni razpravi to povzročilo dejansko največ pripomb. Prosim.

.....: Torej jaz bi pozdravil vse prisotne iz sončne obale, ker imamo tako čudovito vreme doli, da nam lahko zavirate in bi rad nekaj tega sonca prinesel tudi sem. In vidimo danes Triglav, ... iz je izjemno lepo. Zato je prav, da to prenesemo tudi na nivo lokalne samouprave. Torej v celoti se strinjam s temi ugotovitvami, tudi iz razprav v katerih sem neposredno sodeloval, izhaja prav to razumevanje in drugi strah pred neko močno državno centralno državo, ki bo vzela vse pristojnosti sedanjim občinam. In ker se strinjam s celotnim konceptom mislim, da je treba to pač v skladu z bistvenimi pripombami, ki smo jih dobili, vsaj jaz jih tako razumem, dr. Šmidovnika, o teh stvareh dopolniti. Torej tako splošne kot pri posameznih členih. Povedal pa bom v kateri stvari posebej podpiram ta stališča. Leta 1971 sem sodeloval pri formiranju obalnega sveta kot zametka dogovorne lokalne samouprave. Torej na obali imamo gotovo v tem pogledu na širšem nivoju najbolj originalne izkušnje od drugih regij v Sloveniji. Takrat smo pisali tudi statut in tudi obliko financiranja po dogovoru občin. Moram reči, da do danes se ta zadeva ni obnesla, ne funkcionira s predzadnjimi ustavnimi amandmaji je bilo fiananciranje malo drugače urejeno in ker so

dobili neke orgiganarna sredstva je dobila obalna skupnost. Ampak kljub temu niso zadovoljen niti občine, niti obala, še najmanj pa občani z opravljanjem tistih skupnih zadev, ki se opravi na nivo obale. Zato mislim, da bo treba v zvezi s temi regijami o katerih je toliko govora. V našem zboru so se strahotno, zlasti s področja Maribora in Zasavja zavzemali prav, da bi bilo v ustavi že regije opredeljene, prav poimensko in da bi bila oblast razdeljena med državo, med republiko in regijo. Torej to je v nasprotju z vsemi koncepti, ki ga zastopamo in mislim, da moramo najprej državo narediti, konstituirati Slovenijo kot državo in potem govoriti o različnih oblikah funkcionalen ureditve državne oblasti, ki nima veze s tem. Zato podpiram v zvezi z regijami tisto tezo, ki pravi, da regije oz. sodelovanje ustanovi ustavni zakon. Isto bi predlagal na podlagi volje ljudi za tisto regijo. Zato bi koncept referendumu jaz dvignil tudi na nivo regij. Tako kot imamo sedaj na nivoju občin. Da se občino ustanovi z referendumom, seveda z zakonom po predhodnem referendumu, isti način, da bi nastal za regije. Velenje je že poskušalo v času te razprave z določenim regionalizmom, da bi Velenje postalo kot center določene regije in so že odpori v drugih središčih Mozirje itn. Vi ne boste

.....: Vi ne boste postali naši kaputi kot se temu reče. Skratka po Sloveniji ni mogoče danes ekzatan določiti naravnih regij, ker jih ni več oz. jih nikoli ni bilo v tem smislu, kot si nekateri zamišljajo, saj jaz jih ne vidim.

Govoril sem z dr. Jazbinškom o smislu urbanizacije v smislu urbanizma. Pravi lahko naredimo 12, 24 ali pa še več ali pa 3 pokarjine. Skratka ta zadeva ni toliko daleč jasna in čista, da bi lahko kakorkoli ustavno-pravno opredelili, zato bi to potrebo, to željo in končno posluh do policentričnega razvoja dežele in potrebo po tem, da ljudje na posameznem območju le potegnejo iz sebe maksimalno možnost razvoja, zato gre pri samoupravi da iščejo tiste primarne komparativne prednosti posameznega območja mogli to zadevo malodrugачe odpreti, kot je v tem členu 159.

Torej jaz podpiram razlago dr. Smidovnika, 139, širše lokalne skupnosti, dr. Smidovnika v tem smislu, da pogodbeno ustanavljanje širših lokalnih skupnosti ni mogoče v nasprotju s temeljnim načelom o tem da s pogodbo ne moreš narediti javnopravnega subjekta, to bo najbrž držalo in da je to v bistvu civilno-pravna zadeva in na obali imamo skupne zadeve, to je skupna bolnica, skupni vodovo, obalna cesta in vse to zelo zelo šepa. To so čisto konkretne investicije, ki nimajo nobene zveze z urejanjem nekih, to so investicijski podvigi, ki so obalni zato, ker sama občina katerakoli tudi finančno ni sposobna šlo je za skupen samopríspevek, gre za skupne organe odbor gradbeni itn.

Skratka to po mojem mnenju nima tiste funkcionalne oz. tistega temelja v regiji kot taki, kot si jo zamišljamo .....

lokalno skupnost in poleg tega bi rad poudaril tudi to, da je dejansko tukaj premalo poudarjen ta element eden od bistvenih elementov občine lastno financiranje, torej to pričakovanje, da bo država pokrila vse, kar bomo planirali pa ..... je nesamoupravno bi rekel je v nasprotju s to. Toliko imam jaz za enkrat. Hvala lepa.

FRANCO JURI: Jaz se zahvaljujem kolegu Starmanu, ki je skušal svetliti že nekatere plati dilem, ki se pojavljajo v tej razpravi, tudi z vidika obalnega človeka, ljudi, ki živijo v verjetno demografsko najbolj definirani slovenski regiji, to je pravzaprav obala, ki je dokaj zaključena enota, ki geografsko, zgodovinsko in kulturno vsekakor pripada širši regiji, ki ji v Evropi pravijo ..... in ki seveda ima značilnosti na podlagi katerih so obalne občine že v preteklosti oblikovale nek zarodek oz. nek poskus imenujmo jo deželne vlade, to je obalne skupnosti, ki sicer ni prava deželna vlada, ni niti pravi deželni parlament, vendar v mislih vseh občin in prebivalcev obale je bila vedno možnost, da bi prej ali slej definirali obalno skupnost kot skupno regionalno institucijo na podlagi katere bi obala imela boljše pogajalne pozicije z državo oz. z centrom.

Sicer jaz se ne strinjam z nekaterimi pomisleki gospoda Bučarja ko poudarja večkrat je poudarjal, da pristojnosti lokalne samouprave ne gre mešati z pristojnostmi države oz. da sta dva ločena nivoja. Dejansko to, kar se želi doseči z osnutkom, ki ga imamo pred seboj je to, je ločitev popolna ločitev med lokalno samoupravo in pristojnostmi države. Mislim, da je

-----: Jaz mislim, da je to tudi glavna dilema, ko se govori o regionalizmu. Dilema o sami naravi države, ali bo ta država, ki nastaja kot center, kot komitarna tvorba, iz katere se potem artikulirajo, razčlenjajo državne pristojnosti in ker lokalna samouprava dobi le vlogo posredovalca ter državnih pristojnosti na lokalni ravni ali obratno, država je tvorba, ki nastaja kot mozaik, kot seštevek, kot aritmetična sredina vseh lokalnih oziroma regionalnih interesov. Torej kot tvorba, ki nastaja od spodaj navzgor. Jaz mislim, da je to glavna dilema. Zdaj, ko sem jaz prisostvoval na raznoraznih razpravah o tem osnutku ustave, sem dojel določeno skepso in tudi strah ljudi pred centralizacijo. Mislim, da kljub pomanjkanju nekaterih racionalnih argumentov, je prevladala intuicija in intuicija pri ljudeh je, da dejansko se dela v smeri pokrepljene centralizacije. Ko mi ne definiramo natančno z ustavo, kakšen naj bi bile pristojnosti lokalne samouprave, seveda omogočamo, da bo le-ta podvržena državni samovolji. Ta možnost obstaja. Obstaja pa seveda tudi interpretacija, ki jo je navedel gospod Bučar, ki tudi drži, da to prepusti lokalni samoupravi, možno, da se samo organizira. Torej bi rekel, da je pomanjkanje boljše definicije pravzaprav dvorezni meč, ki bo odvisen od orientacije nove nastajajoče države. No, če se vrnemo trenutek k problematiki vmesnega člana. Poglejte. Slovenija je že poznala v prejšnjem stoletju regionalizacijo, seveda v okviru Avstro-ogerske, Avstro-ogerska je imela čiste svoje interese za regionalizirati Slovenijo, vendar iz tistih izkušenj izhaja tudi koncept kolicentričnega razvoja, ki ga je Slovenija začela razvijati v začetku 70. let, potem, ko je občinam že v 50. letih dala nekatere državne pristojnosti in s tem omogočila, da ne pride do skrajne metropolizacije Ljubljane, do monocentrizma in do možnosti demografske in gospodarskega razvoja tudi bolj perifernih centrov. Mi v primerjavi z ostalo Jugoslavijo, smo dosegli nek policentrizem, ki je vseeno Slovenijo izoblikoval kot dokaj homogeno razvito državo mislim republiko. Poglejte Hrvaško, pogledajte Srbijo, kjer so prevladali monocentrični modeli, dejansko gre za katastrofo, za teritorialno katastrofo. Danes na

hrvaškem so si izoblikovali v glavnem tri makrocentri, to je Zagreb, Split, Reka, drugače tista republika seveda nima pametnega pristopa do svoje periferije in to kar se danes dogaja v Kninu, to kar se pusti in etnične avtonomije niso nič drugega, kot reakcija, ekstremna reakcija z dodatkom, razno raznih zunanjih manipulacij, revnih dežel, revnih periferij, ki niso imeli nikoli nobenega funkcionalnega stika s centralno državo. Jaz mislim, da je Slovenija kljub vsemu uspela razviti, čeprav ne do konca, nek policentrizem, mi imamo tudi nekaj velikih strokovnjakov, ki so se s tem vprašanjem bavili, naj omenim dr. Vrišerja, ki s področja geografije po mojem je dal najboljše analize in tudi najboljše modele policentrizma. Seveda pa ta policentrizem ni mogoč, če ga mi ne postavljamo tudi kot institucionalni moment, če mu ne zagotovimo tudi z ustavo in z ustrezno zakonodajo institucionalne vidike, možnosti institucionalnega izražanja. Kaj pomeni to? To pomeni, da se končno prizna zgodovinskim, funkcionalnim, gospodarskim, kulturnim, geografskim, ekološkim regijam, da obstajajo in da imajo pravico se organizirati kot segmenti države. To pomeni, da nekatere pristojnosti države morajo biti izvirne tudi v lokalni samoupravi morajo biti del lokalne oziroma regionalne samouprave. Zlasti, ko nova ustava dopušča možnost, da pride do večje parcelizacije občine, govori o 280, 300, celo 400 občinah, ki naj bi nastale, seveda jaz ne verjamem, da bo ta proces tako lahek, vendar dejansko, če pride do večje drobitve občin, se postavi vprašanje, pogajalne moči in odnosa med temi majhnimi, nemočnimi občinami, na eni strani in močno centralizirano oblast na drugo. Strah pred centralizacijo pospešuje oziroma krepi tudi stališče nekaterih članov naše komisije, ki so izjavili večkrat, da regionalizem bi pomenil

.....: Bi pomenil federalizacijo Slovenije, seveda kar je nesmiselno o tem sploh govoriti in da v tej fazi potrebujemo najpreje enotno, torej unitarno močno državo, ki naj ureja vse nacionalne probleme. Seveda to ne pomeni nič drugega, to so ponavadi podobni argumenti, ki so jih leta in leta uporabljali v Beogradu zato, da bi preprečili avtonomijo in razvoj avtonomije in suverenosti republik. Seveda, ko se govori o regionalizmu to ne pomeni federalizacija. Strokovnjaki točno vedo kakšna je razlika med regionalizmom, federacijo in konfederacijo. Regionalizem poznajo v marsikateri evropski državi in splošni trend združujoče se Evrope je v smeri potenciranja regionalnih oblasti, povezovanja regij kot nekje funkcionalne tvorbe, ki včasih presegajo tudi nacionalne meje in državne meje. Slovenija je eklatantni primer regij, ki se nadaljujejo tudi onstran meje od Štajerske, Primorske do Istre itd. To so regije, ki so včasih bile neposredno povezane s središči, ki so ostali zunaj slovenskih meja; od Trsta od Celovca itd. Mislim, če se bomo evropeizirali mislim, da bo eno poglavitnih vprašanj ponovno vzpostavljanje tistih funkcionalnih in gospodarskih stikov s temi centri oz. krepitev lastnih mezocentrov, ki bi bili sposobni nekje posredovati interese med slovenskim centrom in temi zunanjimi središči Koper, Novo mesto, Murska Sobota, Nova Gorica, so nastali kot centri, ki naj bi ustvarili neko mezoregionalno logiko za Slovenijo, ki bi decentralizirali oblast in gospodarske tokove. Delno so uspeli v teh namenih, delno ne. Ta recimo umetna decentralizacija ... in kriznimi večkrat ustvaril skoraj, bi rekel, umetne situacije; ki niso povsem zaživele, vendar, poglejte, Koper je izrazit center, ki bi lahko imel večji vpliv vsaj do sredine istrskega polotoka, bi s svojo naravnostjo in svojo orientacijo povezal tudi z bližnjimi italijanskimi središči, prav tako Maribor. Seveda, iz

vidika nacionalnih, ozko koncipiranih nacionalnih pogledov to pomeni tudi tveganje. Pomeni tveganje, v kolikor se Slovenija odpira, vendar jaz poudarjam tisto, kar je včeraj kolega Pahor rekel: Slovenija je obsojena na odprtost. Brez te odprtosti jaz ne vodim nobenih garancij povezovanja z Evropo in regije, v kolikor delujejo kot institucionalni momenti in in institucionalni segmenti države lahko omogočajo to odprtost. Iz tega izhaja moje prepričanje, da ustava mora zagotoviti institucionalizacijo regij. Strinjam se pa z delom izvajanja gospoda Starmana, ko pravi, da je zelo težko definirati sedaj ad hoc regije, da je to zelo zapletena materija. Tu se prepletajo geografski vidiki, funkcionalni, gospodarski, zgodovinski itd. Zato je težko reči, da se bomo to zmenili kakšne naj bodo in katere ne bodo regije, vendar jaz bi sprejel možnost asimetričnega pristopa. Tako, kot Katalonci očitajo Španiji, češ, so ustvarili umetne regije, ki omejujejo, nekatere regije, ki so bile že pripravljene delovati kot take pri nadaljnjem razvoju. Tako bi jaz tudi pri Sloveniji omogočil tistim regijam, ki so že pripravljene prevzeti določene pristojnosti kot regionalne oblasti, torej del državnih pristojnosti, seveda naj se kot take tudi organizirajo. Na podlagi prostovoljnega združevanja občin, zato smo mi tudi dali recimo možnost in varianto, da bi se občinske skupnosti povezovala v širše regionalne skupnosti in delovale kot take. Moram reči, da mi ni jasno kako bi potekala ta regionalizacija, vendar jaz jo čutim kot nujnost za trdno Slovenijo.

Ni trdne države, ni učinkovite države, če je zapostavljena periferija te države. Po mojem dolgoročno centralističen model bi pripeljal do izbruha centrifugalnih sil, ki jih ne bi bilo moč zaustaviti, ko bi bilo to seveda prepozno.

Če preberem 39. člen, ali kaj oponira temu kar sem sedaj govoril.

Ne, ne oponira, s tem da smo mi malo preoblikovali to formulacijo, smo izrecno poudarili, da to naj bi bile te regionalne skupnosti, ki nastanek teh skupnosti bi se naslanjal na že ugotovljene, strokovne modele, ki obstajajo.

Ne ven, ali vi predlagate, kakšno drugačno formulacijo tega člena ali dopolnitev tega člena?

Dopolnitev tega člena. Mi smo kot stranka že dali varianto, da bi občina, oz. občine lahko združevale v regionalne skupnosti.

Saj to je tu napisano.

Gre za to, da regionalne skupnosti, ki dobijo nekatere državne pristojnosti.

A to pa je druga stvar. Tu smo, da problematiziramo probleme.

Gre za to, da se to potem navezuje tudi na problem dvodobnega parlamenta. Če ni regionalnega zbora, vse te skupnosti so zaman.

Hvala lepa gospod predsednik. Jaz se popolnoma strinjam s vašo oceno, da tisti člen ni omejujoč, v smislu, da bi onemogočal ustvarjanje takih širših lokalnih skupnosti ali celo regionalnih skupnosti... zdi se mi, pa da je

tu določena dilema v tem, da seveda iz določene situacije mi izhajamo in ustvarjamo z novo ustavo, hočemo ustvariti neko novo kvalitetnejšo situacijo. Sedaj, ko že govorimo o kvaliteti, je ravno lokalna samouprava in različni obseg te lokalne samouprave največji garant za dvig kvalitete življenja ljudi. Bolj kot veliki sistemi finančni, kar je seveda zelo pomembno, ampak kvaliteto življenja se dela na lokalnem nivoju. Zanimivo se mi zdi potem to spoznanje, ki raste v Evropi in ki se odseva v tem, da Evropa gre v integracijo skozi jačanje lokalne samouprave. Mnogo držav v Evropi ravno to dela v tem trenutku. V Italiji se pripravlja nov zakon, zakon 142., ki bo kmalu tudi sprejet, kjer je recimo njihovim občinam in njihovim provincam celo omogočeno, da pokasirajo del davka od registracije avtomobila. Tisto jačanje samouprave je tudi tako narejeno, kolikor mi je znano, jaz bom ta zakon dobil jutri in ga bom rade volje posredoval zainteresiranim, ker je plod dolgega študiranja in dolgega dela. Tam pride recimo do takih povezovanj, ki so večplastna, glede na kulturo, šport, zdravstvo v občinah in provincah. Te stvari se vse prepletajo, tako, da je pokrito, tam, kjer je določena koncentracija teh zadev, z kraji, kjer ni te koncentracije. Ljudje ki s tem upravljajo, postanejo nekakšni menedžerji in tudi ta celotna organizacija občine in province se spreminja. To sem hotel poudariti, da kot najboljše orodje za zoperstavljanje tistim homogenizacijskim silam, ki ratujejo ob integraciji, nekateri uporabljajo, ravno jačanje lokalne samouprave. Se pravi, jaz se zavzemam za to, da je ta zadeva nekako boljše opredeljena v ustavi, če se seveda

7/3 K

KUV/18

strateško odločimo, da gremo v tako obliko organiziranja take države. Jaz se v tem pogledu popolnoma strinjam z tem kar pravi Franco, da je država bolj harmonična.

.....: Ljudje boljše živijo v njej in torej je bolj trdna, če se gre na jačanje lokalne samouprave. Če lahko dam nekaj primerov ravno iz Obale, ker je tako pač zelo tipična, vidimo, kakšne posledice mi doživljamo in celotna Slovenija tudi doživlja. Zaradi nekaterih odločitev centralističnih zgodnih 60-letih, ki zdaj povzročajo kaj, da tam kjer naj bi bilo bogastvo, tam predvsem v visoko specializiranem mediteranskem kmetijstvu na primer, ki je povsod po svetu izredno donosno olkarstvo, zelo kvalitetna vina, povrtnine in tako dalje. Cele dežele, cele regije bodo po Evropi živijo imajo najvišji dohodek na prebivalca ravno na takih komperativnih prednosti zgrajene.

Mi imamo zdaj tam industrije, ki propadajo. Se pravi te regije in te občine, in tako dalje, po drugi strani, evo, to Izola kot taka, Piran, kot tak in Koper kot tak, ki ne bi mogel eno kmetijsko politiko v tem smislu voditi sam po sebi. Je treba omogočiti, tam, kjer določene komperativne prednosti obstajajo, da se te integrativno pač razvijajo v vseh enotah, ki določeno skupnost sestavljajo. Predvsem se mi zdi pomembno, da je v ustvi opredeljeno, da tiste pristojnosti države, ki jih država pač spusti na lokalni nivo, da se to dogaja dogovorno. Da ne odloča držva o tem, da se medsebojno dogovorijo katere pristojnosti zdaj določena enota rabi, zato da se bolj skladno razvija in še nekaj bi opozoril tudi na tej predloge in opazke, ki jih dala Komisija za narodnosti, kajti v ustavi bi lahko tudi opredelili kot eno od diskriminant pozitivni diskriminant tudi multikulturno z določanje prostrov in seveda določen gospodarski razvoj, ki mora

omogočati tudi .....tiranje obstoja te multikulturalnosti na teh teritorijih, drugače bomo seveda tudi nehote delali nasilje, takim kvalitetam, kot vemo, so najbolj delikatne. To je ko krila od metulja, čim se primejo so uničena. Hvala lepa.

.....: Torej mislim, da je tukaj pri teh diskusijah dejansko določeno nerazumevanje stvari. Mi šele delamo državo, Italijani imajo sto let. In imajo najbolj centralizirano državo v Evropi, konkretno za pravosodje vem, da vsako naročilnico najmanjšo moraj podpisati v Rimu. Torej jaz sem prepričan, da take države, vem, samo zato to rešujejo, vi pa dajate vzor reševanja lokalnih zadev v taki državi, ki šele zdaj spoznava, pomen lokalne samouprave. Mi jo pa koncepiramo kot fundament kot bistven sestavni del celotnega koncepta države Slovenije.

Zato jaz mislim, da je treba iz razumevanja tega izhajati strogo ločiti kaj država kaj samouprava in da vse kar je samoupravno je originalno od ljudi na Obali, ljudi na Štajerskem, za povezovanje v Istri, čez mejo in tako dalje. Nihče ne bo vzdržal ..... moral na podlagi takega koncepta ovirati razvoje. Hvala.

FRANCE BUČAR: Prosim, replika je kratka, ja oprosim, samo da ne bo zdaj nova diskusija se razvila.

.....: Ne, ne na kratko. Sicer .... Italije izredno centralistična država, vendar od 1943 leta naprej so razvili tudi instituti teh avtonomnih regij, seveda ki delno decentralizira sistem. Italija je v velikih težavah, prav zaradi centralističnega koncepta, ki je razvi

.....: ki je razvidna. Danes imajo fenomen regionalizma, avtonomizma in se že govori o možnosti federalizacije Italije ali celo konfederalizacije Italije in to je mislim zelo realna možnost v prihodnosti. Res je, da ima država stalno svoj prefekte intervencije na nivoju regij, vendar se stvari obračajo. Jaz bi rad opozarjam na katane, ki je bil prvi zagovornik v Italiji že v prejšnjem stoletju ga niso poslušali, danes so ideje katane, ki je bil federalist in se zavzemal za avtonomijo regij že na začetku v nastanku italijanske države, danes zelo aktualen in postane spet nov ideolog trendov.

.....: Ja hvala lepa. Torej jaz zdaj nimam pravega občutka kakšen je pravzaprav namen današnje razprave. ....no če je to namen današnje razprave, potem mislim, a bi se stvari morali lotiti nekoliko drugače. Namreč v tem smislu, da bi razčistili najprej temeljne pojme o katerih moramo, ki jih moramo razčistiti in za katere se je tudi zdaj v javni razpravi o tem sonutku izkazalo, da niso razčiščeni.

Namreč razčistiti moramo kakšna naj bo ta občina ta temeljna samoupravna lokalna raven, kakšne enote ožje enote te temeljne samouprave lokalne skupnosti so možne in kakšno je potem temu ustrezno in tudi možno povezovanje na širši ravni. Namreč v javni razpravi se je izkazalo, da v v d d d občino nismo zadovoljni, da je preveč odtujena, da je prav da povezuje preveč ljudi itn., hkrati pa pravzaprav ljudem ni jasno kakšna naj bi bila ta bodoča občina in ko govori o tej bodoči občini so očitno tako upeti v to sedanjo občino, da se iz teh izpon nikakor ne morejo miselno izločiti in iz tega izhajajo

tudi zahteve, da bi to poglavje do večjih podrobnosti razčlenilo to področje lokalne samouprave, kajti ker nimamo te tradicije v zadnjih letih te občine, kot jo imajo recimo v Avstriji ali pa Italiji se bojimo, da naj bi nemara če ne bo vse do podrobnosti zapisano v ustavi izgubili še tisto samoupravno, ker imajo zdaj se pravi pojavljajo se vprašanja kaj pa z krajevno skupnostjo ali bomo izgubili krajevno skupnost, ali nismo vendarle v teh krajevni skupnosti že doslej uspevali razreševati te lokalne interese in smo pravzaprav na tem področju že dosegli veliko in v končni fazi kar je seveda tudi na nek način absurdno pa se zdaj že zastavljajo vprašanja prišla so tudi na naš odbor skupščinski za lokalno samoupravo, zakaj pa pravzaprav sploh rabimo drugačno občino, kot je ta. Zato seveda, ker seveda smo tukaj naleteli na problem, da se v teh vrtilčkih, ki so zdaj porazdeljeni ne bodo tako zlahka odrekli pristojnostim, ki jih imajo, zato je naš odbor za lokalno samoupravo zelo temeljito bi lahko rekla proučil te pripombe iz javne razprave, te pripombe smo tudi in formuliral v konkretne predloge členov naš odbor je imel takorekoč pripombo na vsak člen tega poglavja in smo zadnjič oblikovali zelo precizne predloge kako naj bi se posamezni člen glasil.

Smo jih tudi naslovili direktno na ustavno komisijo, zato bi vas prosila, če se uzrete na gradivo na strani 45. in 46., kjer so ti konkretni predlogi dobesedno zapisani. Rada bi poudarila še to, da se je naš odbor v pretežni meri ogrel za stališča in predloge, ki jih je v javno razpravo vnesel dr. Smidovnik in smo tudi na tej zadnji seji, kjer smo oblikovali svoje konkretne predloge skupaj z njim prediskutirali te zadeve

in je tudi on potem soglašal z nami, da smo neaktere formulacije njegove skupaj nekoliko preformulirali, preoblikovali in zdelo se nam je, da smo

.....: zdelo se nam je, da smo prišli do širšega konseznega, kako naj bi izgledalo to poglavje. V tej zvezi bi omenila tudi 139. člen, ki ... vendarle nekoliko dopolnili, v primerjavi s tem, kar je sedaj v 139. členu osnutka in sicer na ta način, da smo napisali, da se z zakonom lahko uvede samoupravne lokalne enote na širšem območju, za urejanje in upravljanje zadev, ki presegajo zmogljivosti občin in niso v pristojnosti države.

In potem smo dodali drugi odstavek: takim skupnostim se lahko z zakonom naloži tudi opravljanje posameznih zadev iz pristojnosti države in sicer pod istimi pogoji, ki veljajo za občino. Menili smo, da bi to bila primerna formulacija, ki bi potem dopuščala tudi širše povezovanje, za katerega se večina predlagateljev zavzema.

Menili smo tudi, da je to takšna formulacija, ki dopušča takšno urejanje stvari, ki bo še vedno zagotavljal ta policentrični razvoj, enakomerni razvoj in uveljavljanje teh širših interesov in specifičnih interesov.

Seveda smo ta člen morali povezati s 85. členom in sicer členom, ki govori, kako se bo oblikoval republiški parlament. Ali po to enodomni državni zbor ali bo sprejeta alternativa, varianta k temu, se pravi, da naj bi parlament bil sestavljen iz dveh zborov. Mnogi se v javni razpravi upravičeno bojijo, da bi utegnilo ob tem, ko bi prišli do enega državnega zbora, ki bi bil morebiti pretežno oblikovan po proporcionalnem načelu, da bi v tem primeru se lokalni interes povsem izgubil in v republiškem parlamentu ne bi prišel do izraza. Zato se večina razprav ogreva za to dvodomno skupščini, ali podredno za en dom, ki bo vsaj v enem delu sestavljen tako, da bodo lahko

uveljavljeni interesi spsecificnih območij, se pravi regij. Ugotovili smo tudi, da bo treba za to področje sprejeti zakon, ki bo seved te stvari preciziral.

Škoda je, da smo zamudili tisti čas, ko je bilo že sklenjeno od sprejema amandmajev k ustavi Republike Slovenije, septembra lani, da bi izpeljali nekaj projektov eksperimentalnih občin. Sedaj seveda se zdi, da je ta čas zamujen, ampak moram povedati, da na naši odbor še vedno prihajajo predlogi za to, da bi vendarle v nekaterih občinah izpeljali ta projekt. V našem odboru smo menili, da bi to bilo bolj možno in uresničljivo speljati na ožji lokalni rani in najbrž to tudi ne bi bilo odveč. Kajti dejansko se zastavljajo številna vprašanja, ki niso razčiščena, tako da bi morda tudi o tem nekaj spregovorili.

Sicer bi pa predlagala, če bi pozneje v razpravi šli od člena do člena in če bi lahko prečesali naše predloge, za katere smo vsaj takrat na zadnji seji odbora dejansko menili, da ponujajo tisto osnovo za ustavno tekst, ker gre za to kako naj zgloda ustavni tekst in da bi potem opustili vse te razprave o možnih posledicah in variantah, ki so posledica dejstva, da nimamo razčiščenih dokončnega koncepta bodoče občine. Hvala.

Predsednik France Bučar: Hvala lepa. Moram ugotoviti da so tu v temelju različni koncepti. Mislim, da je najbolje, zlasti recimo, ker ugotavljam, da je vsaj tukaj temeljna razlika, kaj naj ustava obsega. Ali naj ustava, ker ustava ni učbenik, da smo si na jasnem, ustavo določiti samo z normativne sestavine, nič drugega. Zato se s tem predlogom strinjam da čisto konkretno na temelju konkretnih pripomb razpravljamo.

Janez Smidovnik: Očitki, ki letijo iz javne razprave na ta osnutek so sledeči. DA se lociram na pojme centralizem,

pomanjkanje, praznота določb, ki ne profilira dovolj jasno kaj naj bi bila lokalna samouprava, pojem regionalizem, pojem regija se sliši in tudi pojem mesta, poseben status mest.

Jaz bi poskušal v par besedah, ali so ti očitki upravičeni ali ne iz sledeče analize. Dejstvo je, da ta ustavni tekst predvideva samo občino in ničesar drugega. Združevanje sosednih občin oziroma povezovanje sosednjih občin, to ni nek nov teritorialni subjekt lokalne samouprave, to je samo sodelovanje sosednjih občin in torej ostane dejstvo samo občina. Kakšna bo ta občina? Glede na to nam je popolnoma jasno, ne glede na to, da ni veliko zapisanega, da bo to mala klasična občina. Zaradi te male klasične občine bomo odpravili komune in na tem mestu bo nastalo veliko število malih občin, ki bodo imele po nekaj tistoč prebivalcev, v najboljšem primeru.

Povem vam primer. Zahodna Nemčija je v zadnjem desetletju izvršila veliko reorganizacijo lokalne samouprave in je iz 24.000 podeželskih občin napravila v 15 letih temeljite reorganizacije, je reducirala to številko na 8.000. Sedaj šteje njihova povprečna podeželska občina 6.000 prebivalcev. Imajo potem še 91 velikih občin, ki so izvzete iz okraja. 6.000 prebivalcev, torej ta nabitost zahodne Nemčije s prebivalci, je uspela z vso svojo zavzetostjo za racionalno organizacijo narediti občine v velikosti 6.000 prebivalcev.

Če to številko uporabim za nas, če bi uspeli ustvariti take, kar dvomim, potem bi imeli okoli 300 občin. To pomeni, da bodo to majhne občine in malo finančno in tudi sicer strokovne sposobne, in bo od občine do republike se povečal prostor za petkrat.

Torej v tem prostoru petkratnega povečanja se najbrž

ljudje težko predstavljajo, da ne bi bilo ničesar drugega. Nekaj čisto gotovo tukaj vmes bo moralo biti in je vprašanje, kaj?

Prva stvar, ki jo mora država rešiti, ko bomo odpravili komune bo reducirati vse oziroma komuni odvzeti vse pristojnosti, ki so republiškega pomena. Se pravi vse te inšpekcije, geodetske uprave, vse na področju notrnajih zadev, vse vojaške zadeve in .... imajo več ali manj vse tisto, kar obsega danes občinska uprava. Kam to bo šlo? To bo šlo v republiške resorje. To pomeni velikansko povečanje republiške uprave in od tega občutka od te resnice, občutka centralizma ni daleč.

Če ne bo nič drugega. Kaj lahko napravimo vmes? Najprej se ponuja to, da tiste službe, ki so danes na občinah in bodo v bodoče republiške, da jih po načelu dekoncentracije razmestimo na zunanjih teritorijih in bodo nastali nekakšni, pogojno bivši okraji, zunanje izpostave, teh istih posameznih resorjev, ali pa potem če se poišče neka skupna teritorialna skupnost splošne pristojnosti. Potem bi bili to okraji, ki bi prevzeli republiške naloge. Tu ni še nič lokalnega.

Ampak, po drugi strani ostaja problem majhne, nebogljene občine, ki ne bo sposobna razen najmanjših zadev, najožjega lokalnega pomena, ničesar drugega opravljati. Vemo pa, če sami sebi nič ne verjamemo, da se v svetu lokalna samouprava, zadeve lokalne samouprave, to se pravi zadeve, ki niso v republiški, ampak so še zmeraj lokalnega interesa, raztezajo preko meja občin. In gredo od spodaj navzgor v smeri proti državnim skupnostim. Na ta način je francoski "departement" postal tudi lokalna skupnost, čeprav je bil najbolj tipična centralistična enota. Danes ima svoj "conseille generale", ki je organ lokalne samouprave, nemški "landkrais" je bil državni,

nekakšno okrožje po naše. Sedaj ima "landkraj" več kot polovico lokalnih zadev. SE pravi, da se tudi v naših razmerah nekako ponuja ta rešitev, da se tista vmesna enota, ne bom je za nalašč imenovala regija, se lahko imenuje kakorkoli, ampak sama logika cele stvari opravljanja javnih zadev

Kaže na to, da so stvari, ki so nam zelo prezentne, ki od vrha dol na tej sredini za opravljati, se pravi decentralizacija republiška ali dekoncentracija, potem pa je drugo, sklop zadev, ki prihajajo od spodaj gor, ki so lokalnega pomena na vseh področjih od komunalnega pa do šplstva itn., ki so lokalne, ki bi se približno ujele na isti ravni in gre sedaj samo za to, ali imamo dve paralelni enoti, to je dvotirni upravni sistem v upravi ali pa vse to skupaj spravimo pod eno kapo in imamo eno enoto, ki bo opravljala en del stvari pod režimom državne uprave, drugi del pod režimom lokalne samouprave, tudi z ustreznimi organi in s tembi se izognili dvotirnemu upravnemu sistemu, ampak slejkoprej ostaja tu vmesna enota, ki se sama po sebi ponuja.

Kaj naj rečem koliko tega v ustavo in koliko ne. Eno stališče je, čim manj v ustavo - tako malo kot je tukaj, po mojem pa je to vendarle premalo. Kajti nek osnovni profil bi pa moral biti iz ustave razviden ne samo zaradi pravno-sistemskih razlogov, ampak tudi predvsem zaradi situacije, v kateri smo. V situaciji, ko je lokalna samouprava popolnoma pozabljena, saj nihče več ne ve, kaj je lokalna samouprava. Ni se skom pogovarjati o lokalni samoupravi, niti na Univerzi, kaj šele drugje. Torej, tisti ljudje, ki so danes na višku svojih moči, ki danes razpravljajo o javnih in vseh drugih zadevah, nikoli ne pomnijo lokalne samouprave. Ze iz tega razloga bi narekovalo, da je nekaj črtic, nekaj potez več v ustavi napisanih, da se vsaj v grobem ta "kost" lokalne samouprave zapiše, da se nekaj zapiše, ker tu ni besedice o tem, sploh ni omenjeno. Hrvati imajo mesta omenjena, pa ne samo (... v 135. členu je napisano ...) To je samo za Ljubljano. (Zakaj za Ljubljano?) Če je pa območje mesta, potem je pa to tisto, kar jaz kritiziram, če je pa to mišljeno na vsa mesta, potem

pa to pomeni absolutno eno zgrešeno trditev namreč, da je mesto občina, da malo mesto prav gotovo ne bo tudi občina, ampak bo občina velikih drugih okolišnih vasi in zato ta formulacija s tega vidika sploh ne drži. Jaz se ga razumel, da je samo za Ljubljano.

Hočem povedati to: Hrvati imajo posebej govor o Zagrebu, Zagreb je metropolitansko mesto, ki ga bodo s posebnim zakonom urejali, druga mesta bodo imela poseben status, tako iz njihove formulacije izgleda in tretje je vprašanje regije. Vprašanje regije je res nejasno, zato naj se neka posebna klavzula postavi v ustavo, da se z ustavnim zakonom, kadar bodo stvari jasne, lahko ustanovijo skupnosti, ki so širšega pomena, ki rešujejo zadeve širšega pomena od občine, pa še vedno lokalne in so še državne zadeve. To je tudi ena formulacija. (Saj je tudi ta napisana v 139 členu.) 139. člen - jaz pravim, da ni to, ker pravi sosedne občine.....

Dejstvo je, da se mi zdi, da v demokratični državi moramo misliti tudi na kompromise. Če teren nekaj čuti, če teren nekaj zahteva, potem bomo tudi pravniki in politiki morali prisluhniti in nekaj v tej smeri, kar se zahteva, nekaj narediti. Drugače pa stvari ne bodo razumljene, pa čeprav v nekih krogih mislijo tako ali drugače. Dejstvo je, da se ustava mora sprejema z nekim splošnim konsenzom in zaradi tega celo, če bi bilo to kaj preveč, bi najbrž morali kompromisno gledati na stvar.

..... Da bi to zadevo še malo osvetlili. Naš odbor se jhe tudi strinjal s tem, da 135. člen ni ustrezen in da tudi drugi stavek govori o tem, da je območje mesta ena občina, ni primeren zaradi tega, ker se je zastavljalo vprašanje, kaj pa zaledje mesta, kako bomo pa tam oblikovali naslednjo občino. Skratka, bili so predlogi, da je treba vpeljati v ustavo možnost tudi večtipske občine in sicer take, ki bi upoštevala, da je na območju mesta situacija drugačna in da podeželska občina ne more biti povsem

enaka mestni občini. Zato smo mi predlagali, da bi se 135. člen glasil: Občina je samoupravna lokalna skupnost. To je temelj. Za področje, ki pa naj bi opredeljevalo mesto, smo pa predlagali nov člen, in sicer bi se glasil: Občine v mestih z določenim večjim številom prebivalcev lahko dobijo po postopku, ki ga določi zakon o občinah, status mestne občine. Potem drugi odstavek: Mestna občina opravlja pod svojo odgovornostjo tudi z zakonom določene naloge iz republiške pristojnosti, ki se tičejo urbanističnega, gospodarskega, kulturnega in socialnega razvoja mest. Menili smo, da bi to bilo tisto temeljno osnovno načelo, ki bi bilo primerno za to, da se vključi v ustavno besedilo in ki bi seveda tudi nakazovalo dejstvo, da je mestna občina nekaj drugega kot pa je neka manjša podeželska občina nekje na periferiji ali kako drugače.

Predsednik dr. FRANCE BUČAR: Jaz bi se strinjal s tem v 135. členu, drugi odstavek. Območje mesta je ena občina, da se to ven črta. Gre pa zopet za načelno razliko. Se pravi, ali naj z ustavo predpisujemo različne občine ali izhajamo iz stališča, če je to lokalna samouprava potem v načelu država nima pravice predpisovati. Občine se formirajo kakor vedo in znajo po svojih interesih, po svojih prepričanjih in po svojem razumevanju teh interesov. To sta sedaj dva različna pristopa .... Prosim Magajna.

MAGAJNA: .... posameznih členov bi morale te načelne dileme razčistiti. Tu je pripomba, zapisana ugotovitev, da meja med državno in lokalno samoupravo je bila v dosedanjem komunalnem sistemu zabrisana. Bojim se, da bo v praksi vedno tako, da meja ne bo čisto jasna. Pa gre se zato, da se ta dva področja državni upravi in lokalne samouprave čim bolj ločeno pojmuje in tretira. Ker lokalna samouprava je lokalna samouprava, če jo v dejanskem pomenu besede tudi uresničujemo. Zato se bi z uvodnim stališčem gospoda Bučarja strinjal. V lokalni samoupravi pravzaprav ne bi smeli ostali veliko pisati. Ta lokalna samouprava bi morala imeti popolno svobodo pri odločanju o stvareh, ki niso izven njihovih pristojnosti in pa seveda mora imeti tudi avtonomne vir za financiranje. Občina bo vedno opravljala obe ti funkciji. Po svoje bo to neka ekspozitura državne uprave in pa .... temeljna enota lokalne samouprave. In se mi zdi, da je s samo lokalno samoupravo. Ni toliko nevarnosti, da država v nekem večjem ali manjšem obsegu centralizira te funkcije državne uprave, ampak, da te meje niso jasno določene med samo lokalno samoupravo in pa te naloge .... kot ekspozitura državne uprave. Zato se tudi nagibam k temu, da samo lokalna samouprava bi morala biti prepuščena res občanom in tudi te povezave navzgor, nekje, bi rekel, samoupravno prepuščene občanom tudi te povezave v regije. Zato se nagibam k temu, da bi

K

tudi meje ...bile, nekje prenesene z nekim referendumskim odločanjem, ne pa da bi centralistično določajo od zgoraj navzdol.

Predsednik dr. FRANCE BUČAR: Hvala lepa, Zabukovec.

ZABUKOVEC: Tudi jaz sem se srečal z večino pripomb, s takimi, ki so bile danes že tukaj omenjene. Da je v ustavi preveč poudarjena samo skrb za center države. Slikovito je bilo približno tako rečeno: razdrobi in vladaj. Da nismo trdno zagotovili že z ustavo uveljavljanja interesov periferije npr. v določilih, ki zadevajo oblikovanje državnih organov, predvsem npr. državnega zbora. Potem, da je lokalna uprava sicer dopuščena, a bolj prepuščena sama sebi. Torej, da nekako z ustavno definicijo visi v zraku kar zadeva pristojnosti oz. pravice ter da prevladuje občutek kako bodo krajevni samoupravi prepuščeni zgolj komunalni problemi. Odprto je tudi vprašanje krajevnih skupnosti in pa odprto vprašanje obstoječih občin oz. časovnosti prehoda kot zelo konkretno vprašanje. Vprašanje je, ali to sodi v ustavo ali ne, vendar kot problem se je pojavljal. Kako in kdaj z reorganizacijo ter katere naloge od sedanjih bodo prihodnje občine še opravljale in katerih nič več ne. Jaz sem začel sam sebe spraševati: zastrupljeni smo z nekoliko avtonomijo, s centralizmom. Ne bom rekel separatizmom in Slovenija je pa v bistvu zelo majhna, zadeva in kje se bo ta naš pravilni občutek za avtonomnost zadev ustavil, kje bo pa prešel na ozke lokalizme oz. na neko že "zaplankanost". Kje je odgovor na to vprašanje?

No glede na današnjo diskusijo, ki je bila že v tej sobi, tudi sam mislim, da bi morali najprej razčistiti to temeljno vprašanje, se pravi, kaj absolutno naj ureja samo država, in morda tudi, bodisi kot skupen interes, bodisi zaradi energetskega razlogov, kaj pa in v katerih oblikah to ureja ali samo na ravni republike ali ureja tudi v regijah, pooblastilih? Potem ostane, da vse dtugo, pa lahko ureja samouprava. Nekateri stvari čisto regionalno, druge stvari pa v okvirih zakonov. To je sedaj za mene temeljno vprašanje in mislim, da se tukaj vrtimo.

Drugače mislim, da moramo istočasno vpliv periferije vnesti s tem, da bomo neke vendar ključna določila o oblikovanju državnega zbora, tako opredelili, da ne bo izključen vpliv periferije, država mora pa nemara ustvarjati pogoje v katerih bo lokalna samouprava lažje delovala. Tukaj se spomnim intervjuja pokojnega Olafa Palmeja z nekim našim pred leti televizijsko hišo, ko smo bi rekel svoj sistem vsiljevali, ker je bilo ogromno pravic že definiranih v ustavi in zakonih in smo pričakovali odgovor, kako bo to pohvalil, on pa je obratno rekel, ne poznam toliko vašega, vem pa kako pri nas tej stvari strežamo. Ko se problem pojavi in še ga ljudje zavedo, pripraviv vlada scenarij prehoda na reševanje v tistem kraju, na tistih področjih, kjer se je ta problem pojavil. Na ta način, se pravi, osrednja oblast sodeluje pri razreševanju tudi krajevne samouprave. Z ustvarjanjem primernih pogojev, seveda. Hvala.

Opozoril bi na to mimogrede, ne si predstavljati, da s to lokalno delitvijo ustvarjanja različnih centrov rešujemo razvoj, razvoj je, to je samo eden in perspektivno bi moral opisat najmanjše faktorje, ki bi vplivali na razvoj.

Na razvoj morajo vplivati drugi dejavniki, to se pravi predvsem gospodarski razvoj in tako dalje, to pa je tipično administrativni koncept, kjer ustvariš ti administrativni center, ta naj bi bil tudi bodoči razvoj. Tu si moramo biti na jasnem, to ni namen te razprave, danes.

Jaz mislim, da ravno v telem vprašanju, o katerem ste sedaj govoril, da je vendarle jasno, da ne moremo več govorit iz izhodišč, ki smo jih napisali v osnutek ustave, ampak, da se po tej razpravi prerinilo v ospredje neko vprašanje, ki nujno nas sili k temu, da razmislimo in da nek način opredelimo ustavno pravno podlago za vzpostavitev teh občin, takih ali drugačnih in pa seveda tega regionalnega, okrajnega povezovanja. Sedaj, ali bo to kasneje sprejeto ali ne, to je drugo vprašanje, ampak mi smo sedaj to javno razpravo prišli hendikepirani, preprosto zaradi tega, zato ker smo vso diskusijo vrteli okrog tega ali bo enodomni ali dvodomni parlament in iz tega nivoja delili oz. gradili dol do tega kako se bo potem zagotavljal nek volilni oz. drug potencial za to, da bomo ta vpliv te lokalne oz. lokalnih struktur preko nekih teh centrov ali pa kar direktno v republiški parlament. In tukaj je diskusija pravzaprav ta, kajti občutek imam, da ta oz. na tej točki pa vendarle sedaj morali odgovoriti na to vprašanje, razdelat to drugo varianto, videti vse konsekvence do tega kaj naj bo ta temeljna volilna baza, kajti če tega ne bo potem zagotovo bo občutek kot da se vsiljuje neka oz. nek sveti model, ki izhaja iz teh želja ali potreb ali česarkoli, da so vse ključne funkcije skoncentrirane v državi, republiki, in seveda parlament je tisti, ki bo oz. dom bo sestavljen

14/3 K

KUV/18

kakorkoli pač bo. Sedaj če se spet sklicujemo na javno upravo, oz. razpravo, ta občutek da bo kar naenkrat, da tega vpliva s strani posameznih lokalnih okolij na razreševanje njihovih problemov.

ki bodo na nek način pod ..... države premajhen zato, ker se lahko zgodi, da bodo strankekadrovale tako kot so pač zdaj kadrovale in da bomo imeli 80% ljudi iz Ljubljane ali pa Murgl ali od kjerkoli, ki o teh lokalnih problemih, ki paso lahko ravno tako nacionalni, zgodovinski interesi, ki jih pač zaradi objektivnih razlogov ne bo mogoče zajeti v obravnavo v parlamentu, pa naj si bo kakorkoli. Zato mislim, da bi bilo potrebno razmišljati o tem, da se lotimorazdelave te ustavno-pravne podlage. Vsem, da bo zdaj težko opredeliti vprašanje, s kakšno dinamiko bomo spremljali to ustavo. Mislim, da zdaj po plebiscitu ne bo kakšnih hitrih sprejemanj teustave. Zato mislim, da bi morali razmišljati o tem, da poimensko ali kako drugače imenujemo ali regije ali kakorkoli. Strinjam se z gospodom Špedovnikom, ki pravi, da ni nujno, da so to regije, ampak, da so neke te skupnosti, ki so lahko možnosti za oblikovanje - saj po izkušnjah dosedanjih je več, ali o tistih bivših okrajev do planskih skupnosti, do nekih volilnih okrožij. Vrsto primerov po Sloveniji smo že imeli. Je pa vprašanje, kako se bomo teh stvari do zdaj lotili. Popolnoma se strinjam z gospodom Špedovnikom, ker pravi, da bi ti interesi morali se nekje srečati, tisti, ki bi bili pod državno koreleto in pa tisti, ki bi prihajali kot lokalni interes vmes med republiko in seveda občino ali temeljno skupnostjo.

FRANKO .....Jaz bi se popolnoma strinjal z izvajanjem gospoda Šmidovnika in mislim, da je on zelo kompleksno in strokovno opredelil potrebo po nastajanju regij oziroma lokalnih skupnosti kot izvirnih skupnosti. Mislim, da je v tem bil tudi moj poudarek, da se opredeli v ustavi možnost ne samo povezovanja občin, ampak nastajanja izvirnih širših lokalnih skupnosti, ki naj bi prevzele del državnih pristojnosti. To naj bi ustava

opredelila. Izvirne kot regije oziroma kot skupnosti, ki ne nastajajo samo neka funkcionalna povezanost med občinami, ampak kot izhajajo tudi neke potrebe, ki se potem usklajujejo z državo, z pridobivanjem tudi dela državnih pristojnosti. Nekatere regionalne skupnosti že obstajajo, sem že omenil primer Obalne skupnosti, ki bo verjetno takoj izkoristila to možnost in se bo takoj organizirala kot regionalna skupnost. Torej, to naj bi opredelili. Potem pa bi apeliral na ta argument, ki je tudi včasih zelo dvorezen, namreč argument gospoda Zabukovca, da majhnost Slovenije diktira, pogojuje določene pomisleke, seveda v zvezi z regionalizacijo, ampak mi se moramo enkrat dokončno znebiti tega večnega deželnega sindroma. Slovenija je res majhna, ampak je tudi velika, velika kolikor je izrazito pestra geografsko, kulturno, funkcionalno itd. Druge države, ki so tudi relativno majhne, npr. Avstrija je relativno majhna, večja od Slovenije vsekakor, manjša od Jugoslavcije, ki je celo federacija, čeprav je nacionalno homogena. Ta argument ne drži, ta argument lahko govori v prid težnjam in tisti, ki oporekajo državnost iz Slovenije, češ je premajhna. Zato je ta dvorezni meč zelo nevaren in ga ne bi stalno uporabljal in ne bi mahal z njim, ker dejansko se da ta argument uporabiti za dokazovanje, da Slovenija ne more biti država, ker je samo dežela. Slovenija hoče biti država, ima dežele kot je nekje zapisal Braco Rotar v nekem zanimivem članku, se mora s sodenjo Koroško pogajati Koroška in ne Slovenija. Slovenija se mora pogajati z Avstrijo. S sosednjo Furlanijo oziroma s sosedno tržaško pokrajino se mora pogajati Obala in goriška pokrajina in ne celotna Slovenija. S Štajersko Štajerska. Torej to je ta koncept evropskega povezovanja in s tem definiramo in dajamo tudi argument za državnost Slovenije.

..... Kolega Krivic je rekel (mislim, da je bilo na TV), da je škoda, da ni sodeloval neposredno dr. Špedovnik pripisanju tega poglavja o lokalni samoupravi. Toda razpravljanje me je prepricalo, da je vendarle bolje, da ni sodeloval, ker če bi sodeloval, potem ne bi bilo te živahne in zanimive razprave, ker bi sicer itak bil tekst tako napisan, da se sploh ne bi debata razvila. Namreč, natančno sem prebral to, kar je napisal dr. Špedovnik v Teoriji in praksi, potem tudi v Naših razgledih, vendar se mi zdi, da je nekoliko bolj zaokroženo le podana ta kritika na ta poglavja v Teoriji in praksi in se nanjo opiram in moram ugotoviti, da izhaja ta osnutek in koncept dr. Špedovnika iz povsem istih izhodišč naravno, saj je že 30 let približno isto razlagamo in se za iste stvari zavzemamo, od 60-ih let dalje. V čem se mi zdi, da je to temeljno skupno izhodišče? Prvi, v definiciji občine. Verjetno, da so drugačne formulacije v nekaterih pogledih, ki jih dr. Špedovnik daje, boljše, vendar osnovna ideja je ista, da je občina pač samoupravna skupnost, zdaj pa kako definiraš tisto območje ali naselje in več naselij, je pa res temeljno vprašanje in verjetno je Šmidovnikov kasnejši predlog boljši. Vendar težko definiraš kaj bolj definitivno in konkretno občino kot na ta način, naselje, ali več naselij ali neko območje. Drugo, so pristojnosti. Natanko isto dr. Bučar, Šmidovnik in vsi, ki smo delali pri tem osnutku mislimo, da ne samo, da ni možno, ampak tudi ni potrebno in bi bilo škodljivo z ustavo zafiksirati pristojnosti občine, ampak, da jih lahko z nekim abstraktnim ustavno-pravnim izrazom poskušamo vse skupaj spraviti v neko kategorijo in potem prepustimo zakonu to konkretiziranje pristojnosti. Mi smo poskušali tako formulacijo dati v ustreznem členu, lahko da je tudi drugačna formulacija dr. Šmidovnika boljša. Tretje, je vprašanje tega zmesnega člana. Tu

gre za nebitveno razlikovanje ali v ustavi predvidimo tudi ta
okraj kot upravni vmesni člen ali pa to prepustimo zakonu in poleg
tega upravne vmesne inštanče imamo tudi v tem 139. členu
definirane širše lokalne skupnosti in tu gre vendarle za
nesporazum. Ko smo poskušali to formulacijo

Formulacijo 129. člena smo skušali formulirati, in sicer smo imeli v mislih dve stvari, ena je ta medobčinska oz. medobčinsko povezovanje, in se strinjam, ki je lahko civilno pravne ne pa javno pravne narave. in verjetno je tu naša napaka, da nismo neke distinkcije natančne naredili, da poleg tega tudi še lahko z zakonom ustanovimo neko širšo lokalno skupnost, natanko tako kot v teoriji in praksi na strani 1933 dr. Šanovnik tudi predlaga, osebno se mi zdi to zelo posrečena formulacija, ki pravi: z zakonom se lahko uvedejo samoupravne lokalne skupnostina širšem območju za urejanje in upravljanje zadev, ki presegajo zmogljivosti občin, in ki niso prisojnosti države. Lahko se pa seveda prenesejo. Popolnoma v skladu z duhom, morda malce z nerodnim formuliranjem tega 139. člena. Tudi z tem večtipskim ali monotipskim vprašanjem definiranja občine bi se osebno strinjal in ne vidim sploh bistvenih razhajanj. Zdajbi pa par besed vendarle povedal, oz. še ena zadeva je ta ideja dr. Štenovnika, ko pravi, da je nelogična, ne vem kakšen izraz uporabljate, je povezovanje lokalne organiziranosti oz. regionalne z strukturo državne oblasti, oz. z parlamentom. Tu ni povezave in je tudi ni možno primerjalno ustavno pravno videti. So možne, vendar tu logike skupne ni, tudi s to idejo, ki je obrazložena se strinjam povsem. Pustimoto, vprašanje strinjanja, nestrinjanja se mi zdi, da je evidentno in je jasno, da smo na popolnoma istih pozicijah. Gre za nekaj bolj teh političnih pripomb v zvezi z centralizacijo. Tudi mi, ki smo hodili in poskušali pojasnjevati nekako ne se zavzemam za določene variante, pojasnjevati v javni razpravi in v občinah to poglavje

smo naleteli na skupno, jaz bi rekel prevladujočo idejo in obtožbo, da gre za poskus centralizacije. Res je, jaz lahko tudi pritrdim temu, da je na terenu po vsej Sloveniji nek strah pred centralizacijo državne oblasti, nove nacionalne oblasti v Ljubljani. Sedaj je pa vprašanje, ali je ta strah upravičen ali ne, recimo da je upravičen, kako ta strah, upravičen strah, domnevajmo odpraviti. Kakšne institucije naj ta država vgradi v svoj sistem, da bo ta strah neupravičen. Ideja, ki se mi zdi, da iz tegale kroga prihaja, je, da bomo močen nacionalen ljubljanski center oblasti lahko neutralizirali, s tem, da bomo ustanovili še 10 majhnih regionalnih centrov oblasti, razkosali Slovenijo, in potem ustvarili nek regionalno-teritorialno upravno pluralistični sistem, ko se bo teh 10 centrov regionalnih ljubljanskega kontroliralo... Ta ideja pa se mi zdi totalno zgrešena, ker to pomeni, da to multipliciramo birokracijo, da dejansko lokalni samoupravi jemljemo njeno avtonomnost, da podrahalimo državo, ker zlasti se mi zdi, da je to zgrešen model, ker obstajajo številni drugi mehanizmi, veliko boljše funkcionalni, cenejši in učinkovitejši za kontroliranje nacionalnega oblastnega centra. Naštel jih bom, mogoče jih je 10, ne vem, nisem jih preštel. Npr. Dislociranje nacionalnih upravnih organov in javnih služb, obvezna regionalna zastopnost na primer predstavnikov ne samo v regijah, ampak tudi v upravnih organih, potem okraji, pa akcija popularis v ekoloških problemih, pa volilni sistem, večinski ali pa porcionalni, ki veže posameznika na njegov volilni okraj. Pa samostojno povezovanje občin v širše skupnosti, pa širše lokalne skupnosti na regionalni ravni, pa npr. policentričnost

razvoja, glede na razvojne regije, ki so ekonomske, ne pa administrativno teritorialne. Tako kot tudi sistem, ki je že predviden mehanizem v tem osnutku, da se poslanci iz določene regije za oz. v primeru zakonodajnega procesa, ki se tiče interesov te regije, povezujejo in imajo neke vrste veto in so suspenzivni ali celo močnejši, Lahko bi še kakšen drug mehanizem tega oz. te kontrole nacionalne centralizacije oblasti se spomnili, ampak vsak vendarle je cenejši, učinkovitejši od te birokratizacije na regionalni ravni.

Jaz iz tega izvajanja ne vidim pravzaprav razhajanj. Ugotovitve, ki ste jih navedli je dejansko tisto, kar zagovarjamo mi. Ne gre za to, da bi ustvarjali nove birokratske centre po celi Sloveniji, vendar okraj, ki ste jih vi omenil je pravzaprav distribucija republiške moči v policentričnem smislu.

Če vi mislite, da je okraj le državna izpostava, seveda pri tem se razhajamo. Jaz mislim, da bi morali okraj, v smislu regionalne pokrajine, omogočati seveda distribucijo te moči. To pa ne pomeni avtomatično povečanje birokracije. Jaz trdim, da obratno, Centralizacijo oblasti poveča birokratski aparat, tako, da lahko razbremenjemo državo določenih funkcij, jih policentrično razvijamo na celotnem teritoriju in pravzaprav smo bližnji, država je lahko bližja zahteva ljudem, ki tam živijo. Država seveda, ki je mišljena kot seštevek teh segmentov, ne pakot neka hierarhična piramida, ki diktira iz svojega centra in okraji to izvršujejo. To je napačen koncept policentrizma.

Jaz se bojim, da vi mešate dva pojma, eden je interesno povezovanje, drugo pa je vprašanje efikasnosti.

Ne jaz mislim, da polek efikasnosti je treba tudi interesno gledati, vsekakor tudi interesno.

Recimo tudi ta druga stran, zagovarja samo efikasnost, jaz pravim, da brez upoštevanja interesnosti, je efikasnost nemogoča.

Po moje ne gre, da se izvaja neko kontrolo nad nekim centrom, ki bi se drugače izrodil v ne vem kaj, gre za dejansko ta problem, in jaz sedaj razmišljam in skušam dati tudi

takšne pripombe, ki bi do take rešitve pripeljale. Mi vsi sprašujemo pomoč stroke po tem kako se to naredi in tako dalje. Gre za tisti pojem izgradnje države od spodaj navzgor. Ni ene prave demokracije in stalno bomo imeli konfliktnosti, če ne bomo tega dosegli prej ali slej.

Gre za določeno svobodo planiranja razvoja, krajev, ki jim ne more nekdo od zunaj imponirati, kako naj se razvija in kako naj upravljajo s svojim življenjem.

Očitno je, da gre za dva koncepta in jaz vendarle ne vidim ..... se pravil tega drugega pristopa, ki pa v mnogočem ne izključuje teh sorodnosti v ciljih, ki jih hočemo doseči. Gre preprosto za to, da že prej je bilo rečeno neko srečevalno planiranje bo tukaj moralo biti in če govorite volilni zakon, pa z volitvami, ustrezno strukturo, jaz garantiram, da z nobenim dogovorom mi teh te ustrezne zastopanosti regijskih predstavnikov, teh lokalnih interesov ne moremo zagotoviti. Kajti volitve bodo pač volitve, pa naj bo tak ali drugačen sistem in zato je preprosto treba se lotiti izdelave oz. razdelave tudi tega drugega koncepta in videti, kje se lahko skupaj pride. Mi ne ponujamo niti eno, niti drugo trdo definicijo regij z takimi ali drugačnimi pristojnosmi, ampak' zagotovo pa je ko poskušamo preko teh, tega drugega zbora, tako imenovanega regionalnega v republiškem parlamentu doseči vpliv na tista vprašanja, ki so temeljna za vsako lokalno skupnost, in toje sedaj vprašanje od kje pa nja se sedaj drugi zbor sestaja oz. kadruje.

Mi smo mislili, da preko teh regionalnih oz. okrajnih institucionalnih povezav, tistih občin na tistem teritoriju, ampak seveda to ni izdelan model, ki ga sedaj zagovarjamo, še enkrat poudarjam, slabo je, da ne želimo upoštevati vseh teh razprav in interesov, ki so se do sedaj oz. so bili do sedaj izrečeni.

Te zadeve so se pokazale kot evidentne, čeprav je bil to podrejen predlog. Tista varianta je bila nerazdelana, neobdelana in vse to je prišlo v tej javni razpravi na dan. Mislim, da slej ko prej se bomo nekje približali in šli v to, če nam ne boste želeli vztrajati samo na enem izhodišču in nič drugega.

TOPLAK Vztrajati pri samo enem izhodišču, da kar takoj nadaljujem, moramo se zavedati, da smo danes in tukaj na naših izkušnjah, z našo ureditvijo, s pogledom za jutri, za našo deželo in z našimi izkušnjami v preteklosti.

Ko sem se nekoč bavil s tem vprašanjem, zlasti z financiranjem avtonomnih skupnosti, občin moramo ugotoviti, da smo tudi v naših krajih imeli zelo različne tipe občin, od mestnih do vaških in pri vaških smo imeli zopet različne tipe občin, starovaške občine, pa kasneje občine kakršne je danes Evropa razvila. V Nemčiji so jih zmanjšali od 24000 na 8000. Ko sem delal na inštitutu gospodarskega oddelka, občine Atlanta v državi Georgia, ki ima približno toliko prebivalcev kot jih ima cela Slovenija in v premeru meri nekaj čez 60 km, skoraj 2. miliona prebivalcev, moramo reči, da je šlo za tip velike, da ne rečem velemestne občine. Vmes je še nešteto stopenj, nešteto prehodnih oblik, zato predpisati z ustavo ali z ustavo nakazati diferenciacijo občin bi bilo verjetno samo s seboj v nasprotju. Seveda pa bi bilo to tudi v nasprotju s temeljnimi cilji, ki bi jih radi dosegli. V neki naši vaški občini so se šalili vaščani iz nekegavaškega pastirčka, da bo oženil županovo hčer in ta je rekel, da bi že bil županov zet, samo župan ne bi rad bil in moram reči, da je v tej isti občini še danes

ta familia dobro, prej so bili župani, sedaj so predsedniki krajevne skupnosti. Gre za določeno kontinuiteto, ki je recimo v določenih krajih pač tako ali drugače še vsidranin ko govorimo danes o občini in krajevni skupnosti, moram reči, da je transformacija in izkušnja obstoješih občin in krajevnih skupnosti - bi jo bilo treba za naše prilike in za naše razmere praktično in primerno vključiti v naše oz. za naše potrebe v jutri.

Še par besed okrog diskusije. Jaz sem spremljal nekaj razprav v nekaj občinah, npr. v Ljubljani v občini Bežigrad, kjer rečejo, da pač mesto Ljubljana je treba zapisati v ustavi, da je občina mesto Ljubljana in ne občina, ki predstavlja gospodarsko, kulturno, politično, upravno in izobraževalno središče Slovenije.

Do recimo nekaterih drugih zahtev, kot je občina Šentjur, Lenart, Maribor, kjer so recimo določene druge zahteve, nedvomno pa kaže, da rečem to, kar smo danes že velikokrat povedali. Premalo izkušenj in premalo znanja za kar pravzaprav gre in zato bi jaz takole, moram reči tudi današnja razprava kaže na določena neuskklajena še stališča, zato bi predlagal, da se vključi dr. Špedovnika, da se izoblikuje in k temu napiše obširnejši komentar, ki bo dostavljen vsem občinam in vsem krajevnim skupnostim. Jaz sem imel dve delegaciji iz krajevnih skupnosti, tajnikov krajevnih skupnosti tukaj pri sprejemu, pa sem jih predal pač drugim strokovnim službam skupščinskih komisij. Imamo pritiske z zezbora občin, kjer gre za najrazličnejše predstave.

Predsednik . FRANCE BUČAR: Mi pa tudi moramo reči, najrazličnejša drugačna in celo namerno drugačna tolmačenja predvsem iz lokalnih ali drugih političnih razlogov. Zato bi predlagal, da v tem prehodnem obdobju, da se ne izničijo ali ne ogrozijo. Izkušnje in funkcioniranje obstoječe dislocirane ali lokalne oblasti v tem prehodu in da se določi tudi ustrezen čas prehodnega obdobja, da ne bi danes ko imamo druge, veliko važnejše stvari v tej fazi za urejati in se dogovoriti se preobremenili z vprašanjem lokalne uprave, ker to za ljudi je vendarle vsakodnevno vprašanje. (Nekdo govori v ozadju). Saj danes ne moremo sklepati, ker nismo sklepčni. Rode.

RODE: Jaz bi, ko poslušam to razpravo, imam občutek, da gre v obeh smereh. Jaz pravzaprav ne vem ali namerno ali nenamerno govorimo pravzaprav nekje v osnovnem konceptu, nekje govorimo pa že kar v podrobnosti, ki so se pokazale iz javne razprave. Vendar menim, da je treba najprej osnovni koncept razrešiti, preden lahko gremo na podrobnosti. Vsaj tako je ponavadi. Saj ne razumemo tudi verjetno zaradi drugega razloga. Obremenjeno z dosedanjim razmišljanjem nas je pripeljala verjetno tam, kjer danes smo. Recimo živeli smo v multinacionalni državi in razumljivo je, da obstajajo razni strahovi, še pred 50 leti smo živeli podobno in še prej podobno. Vedno so bili neki strahovi in danes se ne zavedamo pravzaprav, da si prvič gradimo svojo lastno državo, ki bo taka kot jo bomo mi naredili. Moramo jo pa graditi predvsem brez strahov. Namreč važno je nekaj, da je najpomembnejše za narod ta, to je mononacionalno skupnost, da si to državo organiziramo dobro in sicer trajna mora biti. Če gledamo ...na temelje v vseh pozitivnih lastnostih. Zdaj po analogiji na katerokoli opravljanje je logično, da se mora organizacija zrediti v pozitivni učinkovitosti. Od te pozitivne učinkovitosti je odvisen razvoj

države. Če gremo naprej, državo pa sestavljajo seveda regije ali pa lokalne enote ali občine ali kakorkoli hočemo to imenovati, zaradi tega je jasno, da je državna uprava, država, že apriori nad to lokalno upravo. To je logično in to sem jaz pravzaprav v teh členih, ki ste jih navajali, to že pravzaprav videl. Prej je gospod Jurij rekel, da se boji državne samovolje. Jaz sem pa do zdaj, pa se nisem dosti s politiko ukvarjal, videl ogromno lokalne samovolje, ki je pripeljala tudi to našo republiko in bo mogoče tudi bodočo državo v številne druge države. Ne bojim se močne in tdrde državne uprave, sem razložil, zakaj ne. Poseno v tem sistemu, ki ga gradimo, to zaradi tega, ker to državno upravo mora učinkovito nadzorovati parlament, vlada in podobne inštitucije, ki ji preprečijo samovoljo. Hvala lepa.

Predsednik dr. FRANCE BUČAR: Hvala lepa. Jerovšek, potem pa še Magajna, potem se pa bojim, da bomo morali ob 12,30 uri ...odložiti nadaljno razpravo, ...da se malo te pojme .....da se lotimo teh temeljnih dilem, vsaj da postavimo probleme jasno na mizo. Prosim.

JEROVSEK: Hvala. Najprej bi, ker sem imel pač zelo prste vmes pri pisanju teh členov o samoupravi rad ugotovil naslednje. Sem temeljito prebral te pripombe, res jih je okrog 300, ampak 200

TONE JEROVŠEK: Ampak 247. bi združil v eno načelno pripombo, da nekatere stvari po mnenju občin niso jasno opredeljene, tako jih ostane še 30, ki so nekako zdaj zelo lepo strjene v tem papirju odbora za lokalno samoupravo in poskušamo se približati tej torej razčiščevalnosti teh nejasnosti.

Zdaj najprej bi rad na to opozoril, tukaj so se nekateri zares sklicovali češ škoda da je dr. Šmidovnik šel na dr. Šmidovnika, češ da je treba to vgraditi. Jaz, kot je že kolega Jambrek uvidel je to vse noter ugrajeno, gre samo za izboljšave. Zdaj bom pa še jaz na treh primerih bolj podrobno poskušal to eksplecirati in povedati kje pa jaz vidim vendarle še neke razlike, ampak zdaj v odnosu do teksta, ki ga je odbor oblikoval na katerem pa kot sem slišal je dr. Šmidovnik sodeloval in sta ga naredili kot skupen papir.

Glejte največ, jaz sem se veliko teh razprav udeležil in tudi nekaj specializiranih razprav tudi gospod Vlač je bil na nekaterih teh. Prva glavna pripomba ni bila na kot smo že ugotovili na opredelitev, kaj je lokalna samouprava, to je v 135. členu bilo vsepovsod v bistvu sprejeto, pač pa na 136. člen glede razmejitve, kar smo že govorili. Ampak zdaj pa povem naslednje, kaj je v našem ošnutku, skupščinskem in kaj je v predlogu odbora. Glejte dodano je to, mi smo rekli, da občina sama pristojna za urejanje in opravljanje zadev, ki posegajo koristi in pravice, dodajajo naši kolegi v odboru, da opravljaj vse javne zadeve. Torej vse javne zadeve, ki se tičejo življenja in dela ste vi napisali, tukaj je rečeno, posegajo v koristi in pravice prebivalcev, potem pa pridemo do tiste glavne pripombe v vseh

20/2

UK/18

občinah, to je, dalo tej dikciji ni rastle razmejitve, tam pa sta obe dikciji enake, ker ti odbor je povzel našo iz variantnega dodatka. Torej vseh, razen tistih, ki jih republika ureja z zakonom.

Vidite tu je bila glavna pripomba, češ kje se začneja samouprava in kje se končuje država ali obratno. Mi smo takrat kar v razpravi povedali, da nismo te razmejitve jasno videli, da smo imeli možnost, ko smo pisali to narediti spisek zadev, ki jih tradicionalno evropski upravlja lokalna samouprava, pa so mislili, da bi to delalo silo življena zaradi tega, ker bi potem seveda strahotno vezalo lokalno samoupravo na to, kar je tu noter napisano, pa smo šli na to in je zdaj ta ista opredelitev tudi v odboru in središču.

Drugo, kar je to pa moram zdaj opozoriti, da je pa novo. Druga pomembna razlika ali pa najpomembnejše je pri opredelitve statusa mesta. To je zdaj v tem papirju odbora narejeno v 137. členu oz. v 135.a. .... ko smo pisali, smo mislili opredeliti mesto kot posebno občino z posebnim statusom, pa smo potem opustili to namero, vi ste jo pa zdaj opredelili in ste rekli takole:

Mestna občina opravlja pod svojo odgovornostjo, tu bi jaz napisal drugače, tudi z zakonom določene naloge iz republiške pristojnosti, ki se tičejo urbanističnega gospodarskega kulturnega in socialnega izvora mest. Torej tu je zdaj dano mestu originalna pristojnost na tem področju, ampak seveda tam pa mesto s takim statusom je samo pogojna skupnost, kaj je to to pa izhaja iz prvega odstavka, občine v mestih z

20/3

UK/18
~~1987~~

določenim večjim številom se lahko dobijo po postopku tak status, tega pa dodeljuje država. Če ga bodo dobile, v tem primeru bi imele take originane pristojnosti kot vi ..... pišete, sicer takih originalnih pristojnosti nimajo,

Tretja stvar, ki je danes še nihče ni tako eksplisitno omenil je vprašanje, ki je tudi v odborovem stališču in izhaja iz zapisa dr. Šmidovnika, da je referendum, na katerem se določen del območja sedanje velike občine določi za ustanovitev svoje občine obvezen za državni zbor. Torej ga mora upoštevati, spoštovati. Jaz lahko na to pristanem, mislim pravno gledano, ampak vas opozarjam tukaj boste lahko tudi kolega Grada vprašali, Vlaja vprašali, bile so pa tudi drugačne razprave. Prvo vprašanje je ali lahko recimo neka vas zapove državnemu zboru, da mora tak zakon sprejeti in ji hnarediti za občino, to je veliko vprašanje, ki bo v pravo dolgo diskutiralo, ali obstaja kakšen višji organ od parlamenta, čeprav je referendum najvišja oblika izjavljanja, ampak samo določenega dela ljudi, ampak veste katera vprašanja je bilo kaj pa tam, kjer bodo zaradi takšne delitve in tako hude drobitve, če bi bila taka avtonomija predloženo dana prihajalo do nesmiselnih občin ko bo že vsaka vas ali zaselek hotel biti občina, tam pa vendarle naj ima država in državni zbor neko ingerenco, da reče ljudje tukaj pa pretiravajo, Trzin Črnuče in ne vem kaj ja občina ampak ne Podgorica, govorim na pamet. Lahko je, saj ne vem, ampak do kam bi lahko šli?

Torej nekateri so se bali pretirane velike treditve, če ne bi bilo nobene ingerence države, ker bi pač bil ta referendum absolutno obvezen.

20/4

UK/18

.....: A lahko, samo medkliv, zakaj pa potem referendum nima smisla, če ni obvezen za državo?

TONE JEROVSEK: To je velika zaveza za državo, ni pa popolnoma absolutna.

.....: Ja, ampak lokalna samouprava je bistvo lokalne samouprave je ravno v tem, da ljudje na nekem teritoriju sami urejajo svoje stvari in se sami odločajo kako bodo urejali. In če še ta odločitev potrdi na referendumu, potem je tukaj zame nesporno, mi smo se tukaj zadnjič o tem pogovarjali, da mora biti tak referendum zavezujoč za zakonodajalca in to, kar je prej gospod tamle govoril o, da se ne boji močne države.

Jaz se jo pa bojim in bojijo se jo tudi recimo v Evropski skupnosti, ki zadnje čase veliko govori o tem, da je nujna decentralizacija, ker decentralizacija je pogoj za nadaljni razvoj, ker so presegli že to težnjo k močni državi. Oprosti Tone.

dr. FRANCE BUČAR: Jaz se strinjam s tem, samo potem pa seveda nastane problem tega kot sem že prej opozoril 138. člena. Vsakdo se lahko naredi za občino še tko majhno, če boš se sam vzdrževal, če pa imaš ti tam naslov, da lahko dobiš iz .budžeta denar pa se .....

TONE JEROVSEK: Ja in zadnja stvar, ki bi jo rad opozoril, to kar so nekateri videli v 139. členu, da se tukaj ustanavljajo originalne pristojnosti, kar je dr. Šmidovnik napisal, ste zdaj vi povzeli v dva odstavka, sploh ne gre zato. Jaz se ne opredeljujem ali naj bodo ali pa ne bodo, ampak zdaj na tem pravnem nivoju gledam. Poglejte 139. člen je zdaj tako z

20/5

U/18

zakonom se lahko uvede samoupravne lokalne ente, se lahko uvedejo, torej to niso konstituirane samouprave enote iz ustavnim nivoju in drugi odstavek takim skupnostim se lahko, ampak vprašanje je ali naložo, tudi opravljanje posameznih zadev. Lahko se jim da, če se jim pa lahko celo naloži, v tem primeru se pa seveda to popolnoma spreminja status krajevnih skupnosti in tukaj gre za eno veliko vprašanje in rečeno in

tudi opravljanje posameznih zadev. Lahko se jim da, lahko celo kar naloži. .... spreminja status .... skupnosti in tu gre za eno veliko vprašanje še. Rečeno je 'in sicer pod istimi pogoji, ki veljajo za občine', to je tako ali tako logično. Torej, gre pri 139. členu po njegovem konceptu še vedno za čisto lokalno skupnost širšega pomena, ki ni originarna in si z državo nič ne deli. Država je samo lahko nekaj prenaša. Tako je ta člen napisan in ga samo tako razumem. In sedaj zaključim. Vsi člani so dodobra izpopolnitev obstoječega koncepta ....., ki ni v čimer omenjen ..... Hvala lepa.

MAGAJNA: Jaz bi se samo toliko vrnil k vprašanju regij oz. okrajev, takole sedaj ta dva principa se bosta vedno pojavljala. Ali bodo regije kot upravne inštanace decentralizirane države ali pa širše lokalne skupnosti, namreč če hočemo ta dva principa zadržati ločeno bo pa v praksi prišlo do čistega problema, kako določati meje, obseg velikoti teh širših enot. Te enote se zaradi teh dveh principov tudi različno formirajo. Kot državoupravne enote se organizirajo hierarhično. Če pa jih jemljemo kot širše lokalne skupnosti se morajo seveda oblikovati referendumsko od spodaj navzdol. V praksi pa bi lahko prišli, če bi ta dva principa držala ločeno in čisto do različnih enot ali da bi bil del Slovenije kot širše lokalne skupnosti razdeljen drugače kot bi te državne enote bile. Da bo en del Slovenije imel ogromno majhnih enot, ... praktični problem bo potem recimo pri volitvah, če bomo imeli ta teritorialni zbor. Kaj bomo upoštevali. Te naravno oblikovane lokalne skupnosti širše ali bomo upoštevali upravne hierarhične, samo za mene nismo razrešili tega.

.....: Imam vtis tudi da je kategorija javnega in privatnega v tem poglavju premalo zdiferencirano. In na tej podlagi tudi javna in bi rekel meddržavna sfera pristojnost in

odgovornost v smislu responsibility in v smislu liability, je bila premalo razdelana in verjetno .....

Predsednik DR. FRANCE BUČAR: Dobro, jaz mislim, da smo nekatere, vsaj temeljne pojme, smo si razčistili sedaj, jaz imam vtis, po mojem mnenju si še nismo prišli čisto na jasno, kar se tiče razmejevanje države in samouprave. Tukaj še malo določene stvari je treba še v nadaljnji razpravi razbristriti, mislim, da ne bi bili sedaj polemični, da se razumemo, mi ne moremo deducirati iz koncepta dvodomnega ali desetdomnega sistema skupščine. Obratno, se pravi zato tisto prvo vprašanje nima, vsaj moramo tako, ne sme imeti nobene najmanjše zveze s tem. Moramo prvo to postaviti in šele drugo derivat tega. Sedaj kakorkoli je, samo hočem to reči, da moramo **diskusijo tako zastaviti**. Mi moramo postaviti jasn lik lokalne samouprave, potem iz tega reduciramo druge stvari, ne pa obratno. S tem se najbrž strinjamo. Ali me še kdo kaj.

.....: Samo še eno **informacijo bi prosila**. Mi smo zadnjič na tem našem odboru, ker smo čutili to isto zadrego, kot jo čutimo danes na ustavni komisiji, da pravzaprav nimamo jasne predstave ali vsaj v obrisih pripravljene predstave o tem kaj naj ta bodoča občina počne, kakšen naj bo njen status smo oblikovali eno ožjo delovno skupino strokovnjakov, ki se s tem ukvarjajo konsultant pa bo tudi dr. Šmidovnik, pristal je na to, ki bo pripravil kot neko delovno zasnovo bodočega zakona o občinah. Tako se mi zdi pomembno, da sem to informacijo tukaj dala, tako da bomo v tisti delovni skupini poskušali te stvari še dodatno osvetliti in obdelati in bi potem, ko bomo imeli te obrise te delovne zasnove morda jih tudi ponovno šli preveriti na ustavno komisijo.

FRANCO BUČAR: Iz te diskusije sklepam, da sta v glavnem dva koncepta. Prvi koncept, ki je pretežno funkcionalni, torej, ki

ga je ponudil tudi g. Jambrek je prenos nekaterh državnih funkcij na lokalno raven preko okrajev oz. preko organiziranih inštitucij, ki so del države in imajo tole funkcijo seveda da transmitirajo tole oblast do subjekta lokalne samourave. Ja, do državljana. To je koncept, ki je uveljavljen recimo v minimalnem regionalizmu, recimo Italije. Italija ima ta koncept. Dežele so to. Dejansko so to.

..... dejansko so to, razen dežele s specialnimi, posebnimi statutim, ki imajo tudi določene posebne izvirne pristojnosti. To je en koncept. Če bi bil sprejet ta koncept, seveda je še bolj pomembno vprašanje dvodomnega parlamenta. Zdaj se navezujem na to, na kar je zdaj opozarjal gospod Bučar. Interesi, regionalni, lokalni, torej vprašanje kako bodo ti lokalni interesi izraženi, bodo predstavljeni v centru, v samem centru, v hramu demokracije in oblasti, to je v parlamentu. Torej v obeh primerih mislim, da se problem neposredno navezuje zdaj na vprašanje enodomnega ali dvodomnega parlamenta. Zato ne bi bilo slabo, če bi nadaljevali razpravo zdaj v tej smeri. Zakaj dvodomni parlament v tem slučaju in kakšne interese naj bi izrazil in kako naj bi bil organiziran ta eventuelni regionalni zbor. Mislim, da tam se odloča narava države, se usklajujejo interesi, ki se potem vračajo preko te regionalne organizacije na raven lokalnih skupnosti. Torej je neposredna povezava med vprašanjem parlamenta, strukture parlamenta in lokalne samouprave.

.....: Jaz bi samo en stavek povedal, da ne bi mojega imena s tem (se ni vključil, govori v ozadju).....jaz sem za natanko tisti ..... in tudi odbor zagovarja, samo sem ga skušal pojasniti in sicer gre za paralelnost. Po eni strani tipalk nacionalne oblasti do lokalne skupnosti, to je do državne uprave in drugo pa od spodaj navzgor od občine, mesta in do širše ....lokalne skupnosti, ki je pa definiran tudi .....Dve stvari sta izraženi v regionalni..... To dvoje. (vsevprek)

Predsednik dr. FRANCE BUČAR: Hvala lepa.

Konec ob 12,15 uri.